

परिषद नेपाल

-वर्ष: २०, अड्डक: ७६, २०८२ भद्रौ १३ गते शुक्रबार (29 Aug., 2025)

-मूल्य: रु. ५५/-, -पृष्ठ ४

सुदूरपश्चिममा सवाधिक विक्री हुने पत्रिका

दैनिक

छाउगोठ छाड्दा लाईच्छना, बस्दा यातना

-पश्चिम नेपाल संवाददाता

महेन्द्रनगर, १२ भद्रौ

मेलेख गाउँपालिका-५ कुट्टीको अलानी गाउँकी १५ वर्षीया सुसिमता नेपाली सिधा उभिन पनि नमिले हुँगाले छाएको, चुहिने छाउगोठमा होके महिना ६ दिन बस्थिन्। उनी वस्ते छाउगोठको ढोका सानो छ। चुक्ल र भयाल नभएको छाउगोठमा बर्खा झरी र हिउँदोको शीत छल्न आगो पनि बाल्छन्। एक जना पनि सहजै बस्न नमिले छाउगोठमा धेरै जना महिनावारी भएका बेला ५ जनासम्म सुल्ते गरेको उनी बताउँछन्।

करिव ५ वर्ष अगाडि गृह मन्त्रालयको निर्देशनमा जिल्ला प्रशासन, प्रहरी र स्थानीय जनप्रतिनिधिले सुसिमताको छाउगोठ पनि भत्काइ दिए। त्यो बेला उनकी आमा थेवा नेपाली र फुहाहुरु घरकै एक कोठामा बसे। महिनावारीका बेला घरमा बस्दा देउता रिसाएर अनिष्ट भएको भन्दै फेरि छाउगोठ बनाइयो। धेरै पटक महिना वारी भएका बेला अनिंदो बसेको सुसिमता बताउँछन्। 'कुनै बेला आमा, फुफु दिदीहरू संगै महिनावारी हुन्छौं। त्यति बेला सुल्ते ठाउँ नभएर अनिंदो बस्नुपर्छ। कहिलेकाहीं गोठमा एकलै हुँदा डर लाग्छ,' सुसिमता भन्छन्, 'रक्सी खाएर मातेकाहरूले पहिले पनि छाउगोठमा बसेका दिदीहरूलाई दुख दिन्न्ये।' अहिले पनि रातिको समयमा त्यस्तै डर लाग्छ।' महिनावारी भएको ६ दिनसम्म सुल्ते खान, शैचालय जान गाहो हुने गरेको उनले बताइन्। 'कति रात डरले रोएर बिले गरेको छन्। देउताको डर देखेएर घरमा बस्न दिवैनन्,' सुसिमता भन्छन्, 'छाउगोठमा निसासिएर, सर्पले टोकेर, कठ्यांगिएर मरेका समाचार सुन्द फन् धेरै डर लाग्छ। छाउगोठमा बलात्कार भएका समाचार सुन्द मन आतिन्दू। तर हामो पीडा कसैले बुझैनन्।'

मेलेख गाउँपालिका-५ रोकाया गाउँकी १३ वर्षीया सुप्रिया उपाध्याय पनि महिनावारी भएको समयमा छाउगोठमा बस्थिन्। उनका बुवाआमा रोजगारीको सिलसिलामा भारतमा छन्। उनका दाइ २ बहिनी पनि भारतमा आमाबुवासंगै बस्थिन्। यहाँ भने सुप्रिया र उनकी बजै मातै छन्। महिनावारी भएका बेला बजैले घरको आगांनसम्म पनि आउन नदिने भएपछि होके महिना सुप्रियालाई तनाव हुन्छ। 'बजैले महिनावारी भएका बेला अंगनमा पनि टेक्न दिनु हुन्। कहींकै छोड्दालाई भने पनि गाली गर्नुहुन्छ।' मेरो कुरा बुझ्नु तै हुन्,' सुप्रिया भन्छन्, 'महिनावारी भएको बेला पेट दुख्छ। त्यसको पीडा छूँहुँ छ। खुट्टा तन्काएर सुल्तनमिले, श्वास फेर्न गाहो हुने गोठमा होके महिना याताना सहनुपर्छ।' उनी जनता नमुना मावि मेलेखमा कक्षा ९ मा पढिन्नन्।

महिनावारी सुरु भएर छाउगोठमा बस्न थालेदेखि आफ्नो पढाइ पनि कमजोर हुँदै गएको सुप्रिया बताउँछन्। 'रातभर छाउगोठमा डर, त्रास र यातना सहनुपर्छ। भोलिपल्ट स्क्रुल जाँदा पनि राति फेरि त्यही छाउगोठमा बस्नुपर्ने त हो भन्ने कुरा मनमा आइरहन्छ,' उनले भन्नन्, 'गाउँमा सबै छाउगोठमा बस्थिन्। सम्भाल्ने कोही पनि छैन।' अछामको दुर्गम गाउँकी एक १५ वर्षीया किशोरीले तीन वर्ष छाउगोठमा बसेपछि घरमा नै बस्ने भन्ने विद्रोह गरिन्। त्यसपछि उनको जीवनमा ठूलो सक्ट आइलाग्यो। मेलेख-५ विन्देवासिनी खिमाडा टोलीकी १८ वर्षीया मनीषा साउदारे महिनावारी भएकै समयमा समाजका मान्देवाट विभिन्न आरोप सहनुपर्यो। उनी १२ वर्षको उमेरमा पहिलो पटक महिनावारी भन्नन्। गाउँमा सबै महिला तथा किशोरी महिनावारीको समयमा छाउगोठमा बस्ने देखेकी मनीषा सहजै गोठमा बस्न तयार भन्न।

त्यहीबेला उनी गैरसरकारी संस्था नेपाल र अन्तर्राष्ट्रीय गैरसरकारी संस्था वर्ल्ड भिजनको साफेदीरीमा सञ्चालित बाल संक्षण तथा बाल स्पोर्ससिप परियोजनाले सञ्चालन गरेको

धामीभाँकी र अगुवासंग छलफल गर्दै सचेतनाको काम गर्ने उनले बताए।

'अभियान चलेका बेला सरकारमा भएकाहरूले हामीले गर्याँ भनेर जस लिनका लागि होडबाजी मात्रै गर्न्छन्। विकट र दुर्गम वस्तीहरूमा समस्या उस्तै छ,' अध्यक्ष साउदले भने, 'धेरै पटक अभियान चले, तर निरन्तरता कहिल्यै भएन। यसले गर्दा समस्या भन् बल्केको छ। कुस्कोट लगायतका केही बडामा छाउगोठको सख्ता धेरै भएको जानकारी आएको छ। अब ८ वटै बडामा चरणवद्ध अभियान सञ्चालन गर्छौं।' सबै बडामा पहिलो चरणमा सचेतनामूलक अभियानका लागि ३ लाख रुपैयाँ वित्तीयोजन गरिएको र थप बजेट व्यवस्था गर्ने उनले बताए।

कसैलाई थाहा नदिई महिनावारीको समयमा घरमा बस्न थालेपछि उनका आफन्तले उनलाई किन महिनावारी भएन भनेर सोधेखोज गर्न थाले।

महिनावारी नियमित प्रक्रिया हो र सबैलाई भनिराख आवश्यक छैन भन्ने बुझेकी मनीषालाई समाजले विभिन्न किसिमका आरोप लगाउन थाल्यो। उनी महिनावारी भएको र छाउगोठमा नवसेको कुरा गाउँमा छलफलको विषय हुन थाल्यो। 'अहिलेसम्म किन महिनावारी भएन?' छाउगोठमा बसेको देखिएन। कोसैंग यसको अनेकैतक सम्बन्ध छ, पता लगाउनुपर्छ भनेर गाउँका सबै एकजुट भए,' मनीषाले ती दिन सम्भवै भन्निन्। समाजको डरले उनी फेरि छाउगोठमा बस्न थालिन्। होके महिनाको ६ दिन छाउगोठमा बसेको समाजले थाहा पाउने भएपछि उनलाई आरोप लगाउने क्रम केही समयसम्म रोकियो।

गत चैतमा मेलेख गाउँपालिकास्तरीय बाल सञ्जाल गठन हुने सूचना पाएपछि मनीषा त्यहाँ पुगिन्। बालबालिकाका सवालमा बलियो ढंगले बोल्न सक्ने उनी पालिकास्तरीय बाल सञ्जालकी अध्यक्ष भन्नन्। त्यतिबेलासम्म उनी महिनावारीको समयमा छाउगोठमा बस्थिन्। पालिकास्तरीय बाल सञ्जालको अध्यक्ष भएपछि उनीमाथि जिम्मेवारी थियो। उनले फेरि विद्रोह आकैवाट सुरु गरिन्। बाल सञ्जालको अध्यक्ष भएपछि उनी फेरि महिनावारीको समयमा घरमा बस्न थालेकी छन्।

'बालबालिकाको सवालमा नेतृत्व गर्न सक्छे भन्ने विश्वास सबैले गरेपछि मैले पनि आँट गरे,' मनीषा भन्निन्, 'आफै बाल सञ्जालको अध्यक्ष हुने, आफै महिनावारी भएका बेला छाउगोठमा बस्नु हुँदैन भन्ने सोच आयो। अहिले म घरमै बस्छु। जसले जे आरोप लगाए पनि अब मलाई केही फरक पढैन। तर मलाई अभै आरोप लगाइरहन्छन्।'

छाउगोठ भत्काउने अभियान सञ्चालन भएका बेला केही हृदयसम्म छाउपडी प्रथा कम भएजस्तो देखिए पनि टोलटोलमा गएर बुझ्न अवस्थामा सुधार नभएको मेलेख गाउँपालिकाका अध्यक्ष ज्ञालासिंह साउदले बताए। उनका अनुसार छाउगोठी प्रथा चाप्स रहेको मेलेख-४ कुस्कोटबाट विहीनार्देखि टोलटोलमा सचेतना जगाउने अभियान सञ्चालन भइरहेको छ। कुस्कोटमा ८ सय १५ घरधरी र हेकामा क्रिब ३ सय छाउगोठ छन्। यीमध्ये धेरै गोठ सामूहिक भएको गाउँपालिका अध्यक्ष साउदले बताए। प्रमुख जिल्ला अधिकारी, प्रहरी प्रमुखलागायतको टोलीले बडामा पुगेर अभियानमा सहजीकरण गरेको उनले बताए। बडामा गठन पनि चाहिरहेको हुन सक्ने बताए।

जिल्ला प्रहरी कार्यालयका अनुसार साउदले विद्रोह प्रथा कम भएजस्तो देखिए पनि टोलटोलमा गएर बुझ्न अवस्थामा सुधार नभएको मेलेख गाउँपालिकाका अध्यक्ष ज्ञालासिंह टोलटोलमा सचेतना जगाउने अभियान भइरहेको हुन सक्ने बताए।

विद्युतीय व्यापार (इ-कमर्स) मा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरु।

- विद्युतीय व्यापार (इ-कमर्स) मा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरु।
- व्यक्तिगत जानकारी (जस्तै: OTP, पासवर्ड र बैंक विवरण) करैराँग पनि राजा नगरै,
- सुरक्षित डिजिटल वालेट प्रयोग गरैराँग पनि राजा नगरै,
- व्यक्तिगत जानकारी विद्युतीय व्यापार (इ-कमर्स) मा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरु।
- फेसबुकलागायत अन्य सञ्चारमाध्यमा देखिएको विज्ञापन लिंक खिल्नु अधि सावधानी अपनाउने गरै,
- ठोगीको मनासायले गरिने अव्यक्तिक सस्तो सामाजी प्रति सचेतना रहन्ने,
- आफूले प्रयोग गरिरहेको वस्तु वा सेवा प्रदान गर्ने फर्म कानुनी रूपमा दर्ता भए/नभएको एकिन गरै,
- व्यक्तिगत जानकारी सामाजीको विल सुरक्षित राख्ने।

आनंद हॉस्पिटल एंड रिसर्च सेंटर

सी एस डी कैटीन के सामने, खटीमा

डॉ. गणेश बी. एल.M.Ch. (Neurosurgery)
(DELHI AIIMS)**वरिष्ठ न्यूरो रोग विशेषज्ञ (४ वर्षो का अनुभव)**

क्या आपको सिर, गर्दन एवं कमर में दर्द है ?

✓ खटीमा के पहले एंडोवैस्कुलर ब्रेन
एवं स्पाईन रोग विशेषज्ञ

**विशेष ओ.पी.डी. माह के प्रथम ३ गुरुवार
समय-दिन २ से सायं ५ बजे**

BOOK AN APPOINTMENT Mob. 9675533333

Ujala Cygnus

HEALTHCARE SERVICES

नेपाल सोसाइटी विज्ञापन, कालाङ्गोरी सेक्ट, खटीमा उत्तराखण्ड अब अपानाम भारत के नेतृत्व पर

Dr. Ganesh B. Lal

